

Att ta rodret i sitt liv

Lärande utmaningar vid långvarig
sjukdom

Annelie Johansson Mia Berglund

Assisterad HD avdelning

Våren 2011

Förändring av vårdtyngd

Svårt att hitta arbetsglädje

Hur ska vi jobba utifrån våra patienter?

Antal patienter 25-30

Medelålder 70 år

Hur involveras patienter som själva valt,
är hindrade av funktionsnedsättning eller just nu
inte orkar/vill aktivt ta del i dialysbehandlingen ?

Hur kan vi ha nytta av forskning om patienters lärande i vårt arbete?

- Vad är det svåra i att lära sig leva med sjukdom och dialysbehandling?
- "Varför gör de inte som vi säger?"
- Hur stöttar vi patienterna utan att ta över?

Vad var det som på ett speciellt sätt tilltalade mig i Mias avhandling?

- Erfarenhet från patientsamtal har gjort mig medveten om hur meningslöst det är att samtala utifrån vad jag som sjuksköterska tycker är viktigt just nu
- "Vidareutveckla min samtalsmetodik". Exempelvis hur leder jag samtalet från "man vet och man gör" till "jag vet och jag gör"
- "Främlingen" som tränger sig på utan att fråga om lov och stannar
- Skillnaden mellan att *acceptera* och *konstatera*

Lärande utifrån livsvärldsperspektiv

- **Lärandet är förkroppsligat** (Merleau-Ponty, 1945/2002)

Handlande, kunskap sedimenterad i kroppen

- **Lärandet är en förståelseprocess** (Gadamer, 1997)

Mötet mellan pågående och tidigare erfarande

I relation till tid, ting och andra människor

Lärande och reflexion (Husserl, 1907, Ekebergh 2007)

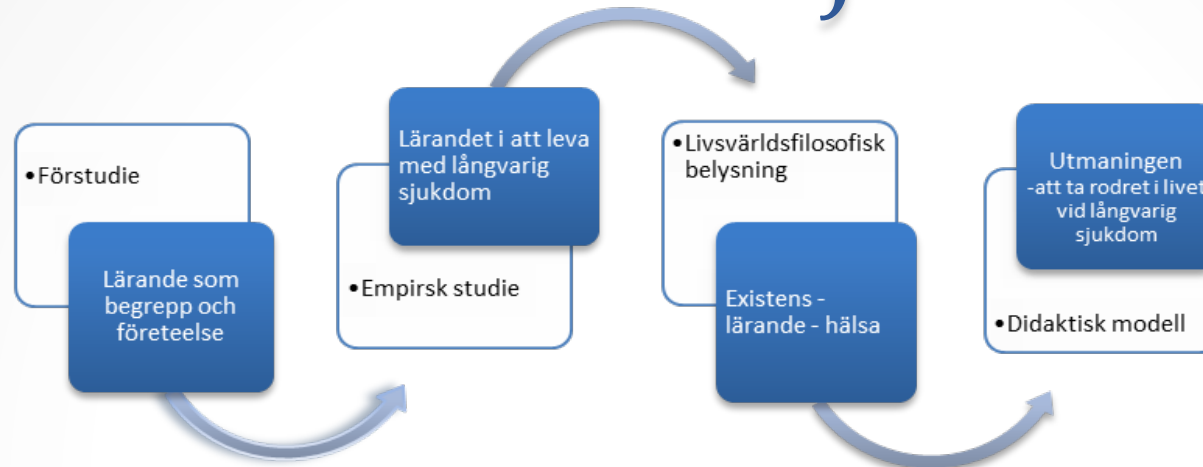
- tanke, känsla och handling

- **Lärande och dialektik**

Dialog med människor, texter och ting

Kräver öppenhet och frågande

Metod intervjustudien

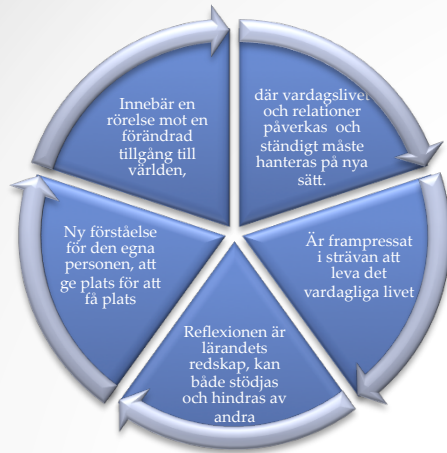
- Intervju

Informanter nio, 21 – 84 år, fyra kvinnor och fem män

Reumatoid artrit (RA), Mb Bechterew, kronisk obstruktiv lungsjukdom (KOL), bensår (2), hjärtinfarkt (2), hjärtsvikt (2), lårbensamputerad utan protes, dubbelt underbensamputerad med två proteser, coxartros (2), multipel skleros (MS) (2), diabetes, typ 1 (2), njursvikt (2), blindhet, nedsatt syn (2), neuropati (2), gastropares (2), subkortikal vitsubstansdemens, Mb Binswangers sjukdom (småkärlssjuka), ryggont, alkoholism.

- Reflekterande Livsvärldsansats (RLR)

- Innebördssökande
- Essens med innebördselement

Fenomenet konstitueras av följande innebördselement:

- Att lära känna och leva med en främling
- Lärandets drivkrafter
- Lärandets väg är en balanskonst
- Synliggörande av sjukdom och lärande
- Sökandet efter kunskap och förståelse
- Livssammanhanget är lärandets ankare
- Vård som försvårar lärandet
- Lärandets resultat, att ge sig själv mer plats i livet

Filosofisk belysning av resultatet

- Hur kan lärandet ytterligare förstås?
 - Vilken roll spelar reflexionen?
 - Finns det lärande vändpunkter?
- Livsvärldsfilosofer
 - Martin Heidegger 1889-1976
 - Varat och tiden
 - Hans-Göran Gadamer 1900-2002
 - Sanning och metod, Den gåtfulla hälsan

Existens – Lärande – Hälsa

- Lärande vändpunkter och reflexionens betydelse
- Strävan efter jämvikt – lärandets mål
- Det krampaktiga greppet – lärandets motstånd
- Att leva mer egentligt – lärandets möjligheter
- Samvete och skuld – lärande drivkrafter
- Distansering – lärandets hur
- Lärandets tempus – lärandets helhet

Utmaningen – att ta rodret i livet med långvarig sjukdom

- **Tes 1** Konfrontera livssituationen och utmana till förändring
- **Tes 2** Inta distans för att skapa ny helhet
- **Tes 3** Utveckla självmedvetenhet och ansvarstagande
- **Tes 4** Synliggör lärande i syfte att ge känsla av växt och balans

En taktfull utmanande didaktisk hållning

- Långvarig vårdande relation
- Känslighet för den lärandes värld
- Inväntande – utmanande
- Igångsätta reflexion
- Konfrontera
- Lyfta, stödja, synliggöra

Intervention

- **Målet** med att införandet modellen är att skapa möjligheter för patienter att ta ett aktivt ansvar i sin egen sjukdomssituation samt att skapa goda förutsättningar för vårdare att stödja patienters lärande.
- Syftet med att utvärdera interventionen
 - Vilka förändringar i förmåga att stödja patienters lärande har skett hos personalen?
 - Vilket stöd utgör modellen för vårdarna?
 - Hur påverkas patienternas ansvarstagande ?

Startläge, personal

- Föreläsning och diskussion om modellen
- Reflektera över och skriva ner
 - synen på sin lärandestödande roll
 - en självupplevd bra och en mindre bra situation
- Skattad sin förmåga att stödja patienters lärande
- Beskrivning av vilka behov, problem och förväntningar finns

Processen

- Reflektionsstunder 1 gång i månaden / egen handledare
- 1-2 ggr/termin av forskare som handledare i modellen
- Patientsamtalen, patienters lärande och ansvarstagande är i fokus
- Uppmuntra sjuksköterskorna att gå kurs" Motiverande samtal"
- Följa och dokumentera processen

Lära av varandra

Samtalsgrupp "Patientinvolvering"

1. Vad säger lagen om patientinvolvering?
Vad är patientinvolvering för mig?
2. Patientstödjaren Patrik ger sin syn på patientinvolvering. Dialog inte diskussion
3. "Från prat till resultat"

Hur är det att vara med i detta projektet?

- 10 sjuksköterskor deltar
- Svårt att få till reflektionsmötena r/t vårdtyngd
- "Från forskning till verklighet"
- Otroligt spännande/svåra samtal
- Vi vill så väl, ändå blir det lätt så fel, exempelvis:
 - "Idag ska jag ta hand om dig"

Utvärdering

- Personalen skriva ner berättelser om hur de nu ser på sin roll som stödjare av patientens lärande. Skattar sin förmåga att stödja patienters lärande.
- Beskriva en bra och mindre bra situation.
- Intervjuer personal om förändringar
 - Enskilt och i grupp
- Chefer, vilka förändringar ses?

Vågar du utmana dig
själv till att stödja
patientens genuina
lärande ?

